

Tytuł szkolenia: Prawo humanitarne — edukacja dla pokoju i zapobiegania konfliktom

Edukować to znaczy wierzyć w zmianę.

Paulo Freire

Wstęp:

Celem edukacji globalnej¹ jest zainteresowanie młodych ludzi różnymi formami ludzkiej egzystencji na całym świecie, stylami życia i wzorami zachowań. Istota jej polega na tym, że nie interesuje się li tylko miejscem jednostki w społeczności czy w społeczeństwie, ale także miejscem jednostki na świecie. Poprzez stawianie wielu pytań związanych z prawami człowieka, ze skutkami ich nieprzestrzegania edukacja globalna uczy krytycznego spojrzenia na rzeczywistość. Ułatwia ocenę własnych działań i zmusza do refleksji nad osobistą odpowiedzialnością za własne czyny.

Poniższy warsztat jest podpowiedzią, jak formułować istotne dla współczesnego człowieka pytania na temat ludzkiej egzystencji wobec brutalnych konfliktów między jednostkami i społeczeństwami i jak omawiać sposoby rozwiązywania niektórych z nich.

Pokazuje edukację na rzecz pokoju jako poszukiwanie sprawiedliwości, zrozumienie strukturalnych form niesprawiedliwości. Kształci rozumienie potrzeby prawdziwego prawa do życia dla każdego, rzeczywistego szacunku dla wszystkich. Jest edukacją na rzecz tolerancji, zrozumienia międzykulturowego, edukacją na temat przyrodzonego i powszechnego charakteru praw człowieka.

Cel ogólny:

Zapoznanie uczestników z podstawowymi zasadami i przepisami prawa humanitarne — pokazanie związku między pokojem a prawami człowieka i pobudzanie do refleksji nad kulturą praw człowieka, która jest warunkiem wstępnym osiągnięcia pokoju na świecie. Zwrócenie uwagi na spójność działań na rzecz pokoju z działaniami na rzecz zapobiegania wszelkim formom przemocy.

¹ Definicja za Instytutem Edukacji Globalnej, Światowy Uniwersytet Pokoju ONZ.

Adresaci:

nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych

Czas realizacji:

16 godzin lekcyjnych

Tytuły modułów:

- I. Konteksty edukacji globalnej**
- II. Edukacja globalna a edukacja na rzecz pokoju**
- III. Edukacja globalna na rzecz zapobiegania konfliktom**
- IV. Edukacja globalna na rzecz bezpieczeństwa — prawo humanitarne**

Materiały dydaktyczne:

- materiał pomocniczy nr 1 — kontrakt
- materiał pomocniczy nr 2 — cele edukacji globalnej
- materiał pomocniczy nr 3 — porozmawiajmy o wartościach
- materiał pomocniczy nr 4 — pokój-wojna
- materiał pomocniczy nr 5 — życie w pokoju
- materiał pomocniczy nr 6 — katalog praw i wolności
- materiał pomocniczy nr 7 — największe konflikty zbrojne przełomu wieków
- materiał pomocniczy nr 8 — Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności
- materiał pomocniczy nr 9 — Podstawowe Reguły Międzynarodowego Prawa Humanitarnego w Konfliktach Zbrojnych
- materiał pomocniczy nr 10 — niektóre międzynarodowe i polskie organizacje humanitarne
- flipchart, karteczki samoprzylepne, markery

Literatura. Wykaz przydatnych stron internetowych:

Anty-dyskryminacja. Pakiet edukacyjny, Wydawnictwo CODN, Warszawa 2005

Kompas. Edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą, Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2005

Kubiak Krzysztof, *Wojny, konflikty zbrojne i punkty zapalne na świecie*, Wydawnictwo TRIO, Warszawa 2007

Odkrywamy prawo humanitarne. Moduły edukacyjne, Polski Czerwony Krzyż, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna ADAM, Warszawa 2005

Odkrywamy prawo humanitarne. Program, Polski Czerwony Krzyż, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna ADAM, Warszawa 2005

Prawa człowieka. Poradnik nauczyciela, Wydawnictwo CODN, Warszawa 2002

I. Konwencja haska — pokojowe rozstrzyganie międzynarodowych sporów — Haga, 18 października 1907

II. Konwencja haska — zastosowanie Konwencji genewskiej z 1864 r. do wojny na morzu

III. Konwencja haska — normowała zwyczaje i prawa podczas wojny

IV. Konwencja haska — normowała sposoby prowadzenia wojny na lądzie

V. Konwencja haska — normowała sposoby zachowania się mocarstw neutralnych

Konwencja haska z 14 maja 1954 r. — dotyczy postępowania wobec dóbr kultury w czasie konfliktu zbrojnego

Protokół genewski z 17 czerwca 1925 r. o zakazie stosowania broni chemicznej i bakteriologicznej

Protokół londyński z 6 listopada 1936 r., regulujący zasady działania okrętów podwodnych

Reder Violetta, *Dobro i zło. Z perspektywy psychologii społecznej*, WAM, Warszawa 2008

Biblioteka Komitetu Helsińskiego: <http://www.hfhrpol.waw.pl/>

Polska Akcja Humanitarna, *Materiały edukacyjne*: <http://www.pah.org.pl/>

Polski Czerwony Krzyż: <http://www.pck.pl/>

Obrona Cywilna Kraju: <http://www.ock.gov.pl/>

Ośrodek Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego

Polskiego Czerwonego Krzyża: www.pck.org.pl

Moduł I

Temat: Konteksty edukacji globalnej - różnorodność

*Wszystkie osoby ludzkie są uniwersalnie równe i specyficznie różne.
Uniwersalna równość i specyficzne różnice muszą być otoczone szacunkiem.*

Artykuł I Deklaracji Praw i Obowiązków Ludzi
zaproponowanej przez Młodych Ludzi
Pałac Europy w Strasburgu
26.08.1989
www.humains-associates.org

Cele:

- wzajemne poznanie się uczestników
- przedstawienie założeń warsztatu
- wypracowanie zasad współpracy w grupie
- zaprezentowanie celów edukacji globalnej
- definiowanie edukacji dla pokoju i zapobiegania konfliktom jako dążenia do bezpieczeństwa
- rozpoznawanie różnorodności w obszarze akceptowanych wartości
- wpływ uprzedzeń i stereotypów na postrzeganie ludzkiej różnorodności

Czas:

4 godziny dydaktyczne

Przebieg zajęć:

1. Zajęcia rozpocznij od przedstawienia się, prezentacji programu szkolenia i jego celów. Poproś uczestników o przedstawienie się i krótką informację o ich doświadczeniach związanych z tematyką spotkania i ewentualne oczekiwania dotyczące szkolenia.

Zapytaj, co najczęściej przeszkadza uczestnikom podczas podobnych szkoleń. Powiedz, aby zapisali swoje uwagi na kartkach (materiał pomocniczy nr 1a), np.

Na szkoleniach/warsztatach najbardziej przeszkadza mi, gdy ktoś mówi nie na temat.

Następnie, pracując w grupach, sporządzają listę „anty-zasad”. Poproś o wykreślenie z listy zaprzeczeń (materiał pomocniczy nr 1b) i sformułowanie zasad, np.

Lubię/akceptuję, gdy ktoś mówi na temat.

Zasada: Mówimy na temat.

Wszystkie grupy prezentują swoje listy Zasad, krótko wyjaśniając znaczenie poszczególnych zapisów i umieszczają w wyznaczonym miejscu. (Zasady, które się powtarzają, możesz podkreślić dla zaakcentowania ich ważności.) Zapytaj, czy wszyscy akceptują te zasady i czy można je uznać za reguły kontraktu między wszystkimi uczestnikami zajęć i trenerem.

2. Poproś wszystkich o wylosowanie karteczki z jednym hasłem (hasła się powtórzą, ich liczba będzie uzależniona od liczby osób uczestniczących w warsztacie): głód, brak bezpieczeństwa żywnościowego, sytuacja najuboższych, dostęp do wody pitnej, zagrożenie pokoju, prawa człowieka, bezpieczeństwo, konsumpcja — nasze codzienne decyzje (materiał pomocniczy nr 2). Następnie uczestnicy tworzą grupy zgodnie z zapisem na wylosowanej karteczce i w tak utworzonych zespołach rozmawiają o swoich skojarzeniach na temat wylosowanego hasła. Po ok. 15 minutach jedna osoba z każdej grupy przedstawia wynik dyskusji.

Każdą wypowiedź staraj się podsumować i przedstawić jako problem globalny, np.:

Gr. I/II: Problem głodu i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego — Gdzie? Kto? Jak?

Gr. III: Solidarność z najuboższymi w krajach rozwijających się — Jak to wygląda w Polsce?

Gr. IV: Dostęp do wody pitnej i światowych zasobów wody jako konieczność wspólnego działania krajów wysoko rozwiniętych z krajami rozwijającymi się — Czy lub jak możemy się włączyć?

Gr. V: Zapewnienie trwałego pokoju opartego na sprawiedliwości, wzajemnym zrozumieniu i szacunku pomiędzy narodami i religiami — Czy lub jak możemy zapobiegać konfliktom?

Gr. VI: Przestrzeganie prawa człowieka w domu, w pracy, w środowisku lokalnym i w wymiarze globalnym — Czy istnieje zależność pomiędzy wsparciem dla praw człowieka, a bezpieczeństwem w Polsce i na świecie?

Gr. VII: Odpowiedzialna, etyczna konsumpcja — Czy dostrzegamy wpływ naszych codziennych decyzji na sytuację ludzi w Polsce i w krajach rozwijających się, na środowisko i przyszłe pokolenia?

Zapytaj, czy każdy z tych problemów można rozwiązać. Czy są ze sobą powiązane? Odnieś się do definicji edukacji globalnej², która obejmuje edukację: rozwojową, o prawach człowieka, dla społeczności zrównoważonej, dla pokoju i zapobiegania konfliktom oraz międzykulturową. Powiedz, że zapisane problemy są celami działania, jakie stawia przed sobą edukacja globalna. Skorzystaj z prezentacji celów globalnych³ lub scenariusza Słowniczek globalizacji⁴. Podkreśl przedmiot warsztatów — edukację dla pokoju i zapobiegania konfliktom jako dążenie do bezpieczeństwa w wymiarze mikro i makro. Możesz wskazać odniesienia w Podstawie programo-

² *Edukacja globalna to edukacja, która otwiera oczy i umysły ludzi na rzeczywistość, uświadamia potrzebę stworzenia świata, w którym będzie więcej sprawiedliwości, równości i będą przestrzegane prawa człowieka.*

Edukacja globalna obejmuje:

- edukację rozwojową
- edukację o prawach człowieka
- edukację dla społeczności zrównoważonej
- edukację dla pokoju i zapobiegania konfliktom
- edukację międzykulturową.

Tak więc edukacja globalna obejmuje typy edukacji związane ze zmianami socjalnymi, lokalnymi, regionalnymi i globalnymi, które odzwierciedlają perspektywiczne myślenie na rzecz budowy sprawiedliwego świata; jest niezmiernie ważna w budowaniu i zwiększeniu demokratycznego zaangażowania ludzi w placówkach oświatowych, organizacjach młodzieżowych, związkach zawodowych, w strukturach pozarządowych, które pomagają ludziom organizować się i wspierać jako społeczeństwo obywatelskie.

Każdy z typów edukacji globalnej obejmuje:

- bezpośredni proces edukacyjny, naukowy czy komunikacyjny
- perspektywę sprawiedliwości, skupiającą się na lokalnym i globalnym wymiarze tej kwestii
- wymiar ogólnoswiatowy, a w szczególności skoncentrowanie się na solidarności pomiędzy Północą i Południem

Źródło: Tydzień Edukacji Globalnej,

http://fed.home.pl/teg//index.php?option=com_content&task=view&id=24&Itemid=1

³ *Szkoła globalna. Materiały edukacyjne PAH*, http://www.pah.org.pl/edukacja_humanitarna.html

⁴ *Słowniczek globalizacji, Kompas. Edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą*, Warszawa 2005, s. 239–241.

wej kształcenia ogólnego dla III i IV etapu edukacyjnego, np. cel kształcenia nr 3: kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie; treści nauczania przedmiotu przyroda — wymagania szczegółowe: uczeń analizuje materiały prasowe oraz z innych środków przekazu, wskazując różne aspekty wybranych problemów globalnych (...) ⁵.

3. Rozdaj kartki z wypisanymi nazwami wartości (materiał pomocniczy nr 3) i poproś, aby uczestnicy wybrali wartość najważniejszą dla siebie i uzasadnili swój wybór w formie wypowiedzi jednozdaniowej. Zaznaczaj sobie, które wartości i ile razy zostały wymienione.

Poproś, by w trójkach wybrali jedną wspólną wartość. Każdy zespół prezentuje swój wybór z krótkim omówieniem, jak doszli do konsensusu. Jeżeli któryś zespół powie, że nie doszedł do porozumienia, poproś, aby o tym opowiedział, podał argumenty za i przeciw. Po zakończeniu prezentacji powiedz, które wartości zostały wybrane najczęściej i przytocz te uzasadnienia, które odnosiły się do pojęcia *pokój*. Następnie zapytaj:

- Czy wartości wymienione na kartkach to wartości uniwersalne?
- Czy mają taką samą wagę dla każdego człowieka?
- Czy jakiejś wartości brakuje?
- Czy było łatwo zrezygnować ze swojego wyboru na rzecz drugiej osoby?
- W jaki sposób byliśmy przekonywani?
- Co mogą czuć ludzie, kiedy zmusza się ich do rezygnacji z jakiejś wartości w realnym życiu?
- Czy często to się zdarza?
- Jakie są tego skutki?
- Czy tak musi się dziać?
- Co możemy przedsięwziąć, żeby tak się nie działo?

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17)

Wiem, rozumiem, działam – edukacja rozwojowa w polskiej szkole

W podsumowaniu dyskusji podkreśl, że większość nieporozumień, konfliktów wypływa z uprzedzeń i stereotypów w postrzeganiu ludzkiej różnorodności, że bierze się z braku edukacji na temat sposobów nawiązywania kontaktów z ludźmi odmiennymi kulturowo, a co za tym idzie — z innymi społeczeństwami czy grupami społecznymi. Nawiąż do globalnych skutków takich nieporozumień, którymi np. są konflikty. Powiedz, że w następnym module przedyskutujecie różne konteksty rozumienia pojęć „pokój” i „wojna” w aspekcie różnic kulturowych

Moduł II

Temat: Edukacja globalna a edukacja na rzecz pokoju

Nie ma drogi do pokoju. To pokój jest drogą.

Mohandas Karamchand Gandhi

Cele:

- zrozumienie zależności między różnymi aspektami pokoju
- zapoznanie z definicją i istotą edukacji na rzecz pokoju
- wskazanie relacji między prawami człowieka a prawem humanitarnym
- rozpoznawanie okoliczności łamania prawa
- możliwości edukacji na rzecz pokoju w szkole lub placówce oświatowej

Czas:

4 godziny dydaktyczne

Przebieg zajęć:

1. Uczestnicy losują karteczki z hasłem „pokój” lub „wojna” (materiał pomocniczy nr 4). Poproś, aby zapisali na nich swoje refleksje. Utwórz 5-osobowe grupy tematyczne, rozdaj duże arkusze papieru (np. formatu A2) i poproś o wspólne sformułowanie definicji pokoju lub wojny. Następnie grupy prezentują i omawiają swoje plakaty. Na prezentowanym materiale wypunktuj na kolorowo podawane hasła. Przykładowe odpowiedzi uczestników:

Pokój to np. bezpieczeństwo, stabilne stosunki między państwami, bezkonfliktowe stosunki między ludźmi, brak konfliktów wewnątrz państwa, brak wojny, brak konfliktów zbrojnych, niestosowanie przemocy, przyjaźń między ludźmi, narodami, przerwanie lub zakończenie wojny, ONZ, pacyfizm, wolność, życie bez agresji...

Wojna to np. zorganizowany sposób użycia przemocy, zbrojne rozwiązywaniu jakiegoś sporu, konflikt zbrojny, użycie środków militarnych, zabijanie dla osiągnięcia określonych celów,

9

Projekt realizowany przez **Ośrodek Rozwoju Edukacji (dawny CODN)** przy finansowym wsparciu

Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP

walka o charakterze wysoko zorganizowanym, polityka, ścieranie się ze sobą grup społecznych, interwencja, bunt, sprawiedliwa, niesprawiedliwa, domowa...

2. Zapytaj: Czym jest pokój? Poproś uczestników o ustosunkowanie się do wielości definicji i sformułowań. Zaproponuj dyskusję na temat znaczeniu życia w pokoju z samym sobą, z innymi, ze środowiskiem naturalnym oraz czym jest życie bez pokoju. Poproś, aby wylosowali kartki z pytaniami⁶ (materiał pomocniczy nr 5):
- Co to znaczy żyć w pokoju z samym sobą?
 - Jakie nasze wypowiedzi lub czyny każdego dnia pokazują, że panuje w nas wewnętrzna wojna, a nie pokój?
 - Czy jest jakiś związek między ciałem, umysłem i emocjami? Na czym on polega?
 - Jak możemy osiągać cechy, które pomogą nam żyć w zgodzie z samym sobą?
 - Czy można mieć dobre kontakty z innymi ludźmi, jeśli brak nam wewnętrznego spokoju?
 - Czy my — jako ludzie — mamy możliwość życia z innymi w pokoju?
 - Czy brak wojny oznacza, że żyjemy w pokoju z innymi narodami?
 - Czy możemy nauczyć się żyć na co dzień z innymi w pokoju? Jak to zrobić?
 - Co daje nam nadzieję na przyszłość bez wojen?
 - Czy można pokonać urazy powstałe wskutek wojen, aby móc żyć w pokoju?
 - Czy społeczeństwo przywiązuje dostateczną wagę do ochrony środowiska?
 - Co znaczy żyć z naturą w pokoju?
 - Kto ma obowiązek dbania o środowisko?
 - Ile wojen trzeba będzie stoczyć w przyszłości o zasoby naturalne (np. o wodę) w porównaniu z wojnami z innych powodów (etnicznych, kulturowych czy religijnych)?
 - Czy uważasz, że umiejętność pokojowego współżycia z naturą może przyczynić się do zachowania pokoju na świecie?

⁶ Źródło: *Kompas. Edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą*, Warszawa 2005, s. 99

- Jakie nasze wypowiedzi lub czyny każdego dnia pokazują, że panuje w nas wewnętrzna wojna?
- Jak poczucie permanentnego zagrożenia wpływa na nasze kontakty z innymi ludźmi?
- Jakie działania można podjąć, aby lepiej zrozumieć konflikt oraz osiągnąć wzajemny szacunek?
- Czy my — jako ludzie — mamy możliwość wpływania na zmianę sytuacji z potencjalnie niebezpiecznej w pokojową?
- Jak myślisz, jakie działania podejmowane przez ludzi zagrażają pokojowi?

Najpierw uczestnicy pracują indywidualnie. Następnie dobierają się w grupy według oznaczeń przy pytaniach. Poproś o przedyskutowanie wartości łączących się z każdą dziedziną pokoju. Dyskutanci w poszczególnych grupach ustalają wspólną odpowiedź na wylosowane przez nich pytania oraz przygotowują się do przedstawienia wniosków pozostałym grupom. Przedstawiciel każdej grupy prezentuje odpowiedzi. Po zakończeniu zadaj uczestnikom poniższe pytania i zachęć do dyskusji:

- Które pytania były kontrowersyjne? Dlaczego?
- Czy łatwo było osiągnąć porozumienie, przygotowując odpowiedzi na pytania?
- Jakich używaliście argumentów?
- Dlaczego mamy różne opinie na tematy związane z pokojem?
- Jakie są źródła wartości zapewniające życie w zgodzie z samym?
- Dlaczego w dyskusji o życiu w zgodzie z samym sobą pojawia się religia?
- Jaki widzicie związek z prawami człowieka życia w pokoju z samym sobą, z innymi, ze środowiskiem naturalnym?
- Jaki widzisz związek między dążeniem do stanu pokoju, a szacunkiem dla wszystkich praw człowieka?

W podsumowaniu sesji odnieś się do wskazanych przez uczestników wartości. Podkreśl ważny wymiar kulturowy w koncepcjach pokoju. Na przykład w kulturach wschodnich pokój pojmowany jest jako spokój wewnętrzny (umysłu i serca). Mahatma Gandhi — propagator pacyfizmu

jako środka walki politycznej — uważał, że pokój zapewnia poszanowanie wszelkiego życia, brak przemocy, ale i brak zgody na obrażanie innych, na nieprzychylnie myśli.

W świecie zachodnim pokój jest rozumiany jako coś dziejącego się na zewnątrz człowieka, jak brak wojny czy konfliktów wewnątrz państwa lub pomiędzy państwami.

Johan Galtung (profesor nauki o pokojowym współistnieniu — Peace Studies, Norwegia) różni pokój *zawężony* (brak wojny) i pokój *rozszerzony* (brak wojny w połączeniu ze sprawiedliwością i rozwojem społeczeństwa).

Edukacja na rzecz pokoju jest oparta na rozumieniu pokoju w znaczeniu rozszerzonym — opisuje pokój jako poszukiwanie sprawiedliwości i zrozumienie przyczyn oraz skutków wyzysku i niesprawiedliwości. Pomaga zrozumieć konflikty, uczy wzajemnego szacunku, kształci umiejętność zmiany sytuacji z potencjalnie niebezpiecznej w pokojową, promuje prawo do życia dla każdego, tolerancję, zrozumienie międzykulturowe i — co najważniejsze — edukacja na rzecz pokoju to edukowanie na temat przyrodzonego i powszechnego charakteru praw człowieka.

3. Zaproponuj rozmowę o możliwościach edukacji na rzecz pokoju w szkołach lub placówkach oświatowych. Możesz zapytać, czy edukacja na rzecz pokoju wpisuje się w cele kształcenia sformułowane w Podstawie programowej kształcenia ogólnego⁷, np.:

Język polski — III etap edukacyjny

Treści nauczania — wymagania szczegółowe

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

- 1) ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm-nacjonalizm, tolerancja-nietolerancja, piękno-brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu (...)
- 2) omawia na podstawie poznanych (...) tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara reli-

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17)

polska pomoc

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Wiem, rozumiem, działam – edukacja rozwojowa w polskiej szkole

gijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne:

- 3) dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.

Moduł III

Temat: Edukacja globalna na rzecz zapobiegania konfliktom

Bezpieczeństwo to przetrwanie ludzi i zapewnienie wolności od zagrożeń.

dr Sverre Lodgaard

Cele:

- dostrzeganie i różnicowanie przyczyn przemocy
- rozbudzanie poczucia odpowiedzialności za poszukiwanie twórczych rozwiązań problemów związanych z agresją
- uświadomienie znaczenia prawa w życiu codziennym i w sytuacjach ekstremalnych
- wskazanie przyczyn konfliktów i możliwych obszarów zastąpienia wrogości i konfliktu przez przyjaźń i działanie

Czas:

4 godziny dydaktyczne

Przebieg zajęć:

1. Poproś uczestników, aby podali przykłady przejawów przemocy, agresji spotykanych na co dzień w ich otoczeniu, np. znęcanie się, przemoc słowna, dyskryminujące dowcipy, mobbing, sarkazm... W trakcie wypowiedzi zapisuj na flipcharcie słowa-klucze lub krótkie zdania-hasła. Konsultuj z opowiadającymi, czy ich wypowiedzi można tak podsumować. Rozpocznij krótką dyskusję o przejawach przemocy i możliwych sposobach jej przeciwdziałania, np.:
 - Jak zachowywały się ofiary przemocy?
 - Jak inaczej mogły postąpić?
 - Jak zachowały się osoby trzecie?
 - Jak inaczej mogły postąpić?

14

- Jak wy zachowalibyście się w podobnej sytuacji?
- Jakie są przyczyny podanych przez was poszczególnych zdarzeń?

Staraj się podsumowywać każdą wypowiedź, nazywając przytoczoną przyczynę, np.: nieporozumienie, rozgoryczenie, zazdrość czy złośliwość, różnice kulturowe czy obyczajowe, rozbieżność opinii, przekonań, brak akceptacji dla wartości innych niż własne...

- Czy można było zapobiec tym sytuacjom?
- Jakie rozwiązania i działania możliwe do wykonania można zaproponować?
- Jak/kiedy można je zrealizować?
- Łatwo czy trudno byłoby wprowadzić w życie zaproponowane rozwiązania?
- Do których zdarzeń by nie doszło, gdyby ich uczestnicy byli tolerancyjni?
- Jak ludzie rozumieją tolerancję? W jaki sposób dają jej wyraz?

W podsumowaniu powiedz, że wszystkie przejawy przemocy są łamaniem konkretnych praw człowieka. Na straży przestrzegania praw człowieka stoją instytucje prawne: różne agendy ONZ, Europejski Trybunał Praw Człowieka i różne struktury regionalne, np. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Zostały powołane po to, aby chronić praw człowieka. Aby skutecznie dochodzić swoich praw, potrzebna jest wiedza na temat i instytucji prawnych, i dokumentów, które te prawa definiują.

2. Zapytaj: Jakie prawa człowieka są łamane, kiedy dzieje się przemoc? Rozdaj *Katalog praw i wolności* (materiał pomocniczy nr 6) i poproś o podkreślenie tych praw, które są łamane w sytuacjach przemocy czy agresji. Uczestnicy swobodnie wypowiadają się na temat wskazanych przez siebie praw. Zaproponuj, żeby zdefiniowali prawa człowieka. Poproś o podanie możliwych zachowań dla osoby, której prawa są łamane.

W podsumowaniu powiedz, że prawa człowieka są związane z każdym aspektem naszego życia. Ich łamanie jest przyczyną wielu problemów czy konfliktów we współczesnym świecie, m.in.: przemocy, ubóstwa, degradacji środowiska, bezprawia, wojen i globalizacji postrzeganej

jako zjawisko powodujące wzrost nowych, nieprzewidywalnych form zagrożeń oraz wzrost nierówności społecznych w skali globu czy też w skali poszczególnych społeczeństw⁸.

3. Poproś o wylosowanie informacji o największych konfliktach zbrojnych na świecie (materiał pomocniczy nr 7) lub przygotuj newsy na temat aktualnie toczących się wojen i konfliktów. Przygotuj mapę polityczną świata, na której będziecie wskazywać miejsca konfliktów wymieniane przez uczestników lub mapę ścienną *Świat w latach 1945–2008 — konflikty i wojny*. Poproś o wypowiedzi na temat: umiejscowienia najpoważniejszych konfliktów występujących na świecie w ostatnich latach oraz terroru stosowanego jako metoda walki politycznej i religijnej. Zapytaj również:

- Czym jest poczucie bezpieczeństwa?
- Kto stoi/powinien stać na straży bezpieczeństwa?
- Czyje bezpieczeństwo jest najbardziej zagrożone?

W podsumowaniu powiedz, że współcześnie bezpieczeństwo jest rozumiane jako ochrona ludności przed zagrożeniami wynikającymi z konfliktów, zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych państwowych. Zwróć uwagę na osoby, których bezpieczeństwo jest szczególnie zagrożone w sytuacji konfliktu: dzieci i kobiety. Porozmawiaj o:

- przyczynach i skutkach udziału dzieci w konfliktach zbrojnych
- znaczeniu umów międzynarodowych w ochronie praw dziecka
- przedmiotowym traktowaniu kobiet w sytuacji konfliktu zbrojnego
- uchodźcach i ich potrzebach
- znaczeniu akcji humanitarnych
- wartościach, jakimi kierują się ludzie niosący pomoc innym
- wpływie opinii publicznej na przestrzeganie prawa humanitarnego w obronie życia i godności ludzkiej⁹

⁸ Danuta Walczak-Duraj, *Podstawy współczesnej socjologii*, Omega-Praxis, Pabianice 2006, s. 262–263

⁹ *Odkrywamy Międzynarodowe Prawo Humanitarne — moduły edukacyjne:*

http://www.ock.gov.pl/portals/ock/35/122/Odkrywamy_Międzynarodowe_Prawo_Humanitarne_moduły_educacyjne.html

Moduł IV

Temat: Edukacja globalna na rzecz bezpieczeństwa — prawo humanitarne

W czasie wojny chleb jest cenniejszy od bomb

Kompas

Cele:

- zapoznanie z podstawowymi zasadami i przepisami Międzynarodowego Prawa Humanitarnego
- kształcenie umiejętności identyfikacji naruszania praw
- działalność polskich i międzynarodowych fundacji i stowarzyszeń
- promowanie MPH w szkole/placówce oświatowej

Czas:

4 godziny dydaktyczne

Przebieg zajęć:

1. Poproś, żeby uczestnicy wylosowali jeden artykuł *Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* (materiał pomocniczy nr 8) i zapytaj, czy wylosowane przez nich prawo może być/jest przestrzegane w czasie konfliktu wewnątrz państwa czy w czasie konfliktu międzynarodowego.

Pytania do dyskusji:

- Jakie zagrożenia niesie konflikt?
- Jakie prawa są łamane?
- Jakie działania w sytuacji konfliktu może podjąć jednostka w obronie życia czy godności?
- Czy i jakiej oczekuje pomocy?
- Czy i jak można chronić państwa i ludność przed zagrożeniem ich bezpieczeństwa?
- Jaka jest możliwość ochrony ludności cywilnej w czasie konfliktu?

W podsumowaniu dyskusji odnieś się prawa humanitarne, do Konwencji Genewskich (I–IV) z 12 sierpnia 1949 r. o ochronie ofiar wojny oraz Protokółów Dodatkowych (I–II) z 1977 r. do tych Konwencji.

Powiedz, że prawo humanitarne nie ocenia przyczyn, skutków ani charakteru wojny — niesie pomoc i chroni wszystkich ludzi; jest podstawą i nakazem działania Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca.

Porozmawiaj z uczestnikami o istocie prawa humanitarne rozumianego jako:

- reguły postępowania służące człowiekowi, jego godności, zdrowiu i życiu
- normy uchwalone wspólnie przez państwa i przyjęte powszechnie w prawie międzynarodowym
- normy prawne ujęte w formie konwencji i innych umów międzynarodowych, a także przyjęte zwyczajowo
- normy prawa międzynarodowego, mające zastosowanie na całym świecie w czasie pokoju, podczas wojny oraz w innych okolicznościach
- zespół przepisów prawa międzynarodowego uchwalonych i przyjętych z myślą o niesieniu pomocy oraz w trosce o człowieka

2. Rozdaj uczestnikom karty z podstawowymi regułami MPH w konfliktach zbrojnych (materiał pomocniczy nr 9). Zachęć do dyskusji o potrzebie przestrzegania prawa w czasie wojny i w czasie pokoju:

- Czy potrzebne są regulacje prawne zawarte w MPH?
- Kto je tworzy?
- Jakie organizacje zajmują się niesieniem pomocy ofiarom wojen czy konfliktów?
- Czy znacie przykłady praw ustawicznie łamanych?
- Czy wszystkie naruszenia praw są tak samo piętnowane przez społeczeństwo? Wskażcie przykłady wywodzące się z tradycji religijnej czy zasad społecznych.
- Czym jest prawo humanitarne?

- Jakże są szanse jego przestrzegania?
 - Kto stoi na straży przestrzegania prawa humanitarnego?
3. Przytocz słowa Erwina Stauba¹⁰: *Dobro, podobnie jak zło, zaczyna się od małych kroków i rozwija się stopniowo. Bohaterowie nie rodzą się bohaterami. Obrońcy bardzo często na początku robią tylko mały kroczek (...). Ale dokonawszy tego, zaczynają widzieć samych siebie inaczej — jako kogoś, kto pomaga (...)*. Poproś uczestników o przytoczenie przykładów bezinteresownej pomocy, znanych im z życia i różnych tekstów kultury (literatura, film, media). Zasugeruj też, aby podali przykłady z okresu wojny, stanu wojennego czy przykłady niesienia bezinteresownej pomocy uchodźcom. Zapytaj:
- Dlaczego ludzie pomagają?
 - Jaki był/jest rezultat niesienia takiej pomocy?
 - Co skłania ludzi do humanitarnych zachowań?
 - Jak można zdefiniować czyn humanitarny¹¹?
 - Jaki jest sens akcji humanitarnych?
4. Przygotuj prezentację na temat międzynarodowych i polskich organizacji humanitarnych albo rozdaj informacje na ich temat (materiał pomocniczy nr 10). Zaproponuj rozmowę o zakresie działalności organizacji humanitarnych, o wartościach, jakimi kierują się pracownicy akcji humanitarnych.
5. Porozmawiaj o możliwościach promocji w szkole lub placówce oświatowej zagadnień, związanych z prawem humanitarnym. Możesz zapytać, czy edukacja na rzecz zapobiegania konfliktom wpisuje się w cele kształcenia, sformułowane w Podstawie programowej kształcenia ogólnego¹², np.:

¹⁰ E. Staub, *Podstawowe potrzeby ludzkie, altruizm i agresja*, w: *Dobro i zło. Z perspektywy psychologii społecznej*, WAM, Warszawa 2008, s.74–114.

¹¹ Czyn humanitarny np. chroni życie i ludzką godność; niesie pomoc ludziom, których nikt nie chroni; wiąże się z osobistym ryzykiem; wymaga działania wbrew presji społecznej; jest aktem odwagi, determinacji, przełamuje presję społeczną itp.

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17)

Celem kształcenia na III i IV etapie edukacyjnym jest:

- przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich doświadczeniom uczniów
- zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów
- kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie

Zadania dla szkoły:

W procesie kształcenia ogólnego szkoła kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, ciekawość poznawcza, przedsiębiorczość, kreatywność, gotowość do podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej, kultura osobista. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

Materiały pomocnicze

Materiał pomocniczy nr 1a

Materiał do powielenia i pocięcia.

Kontrakt, cz. I

Na szkoleniach/warsztatach najbardziej przeszkadza mi, gdy ktoś mówi nie na temat.

Źródło: opracowanie własne.

Materiał pomocniczy nr 1b

Materiał do powielenia i pocięcia.

Kontrakt, cz. II

Lubię/akceptuję	Zasada

Źródło: opracowanie własne.

Materiał pomocniczy nr 2

Materiał do powielenia i pocięcia

Cele edukacji globalnej

Grupa I GŁÓD	Grupa II BRAK BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCIOWEGO
Grupa III SYTUACJA NAJUBOŻSZYCH	Grupa IV DOSTĘP DO WODY PITNEJ
Grupa V ZAGROŻENIE POKOJU	Grupa VI PRAWA CZŁOWIEKA
Grupa VII BEZPIECZEŃSTWO	Grupa VIII KONSUMPCJA NASZE CODZIENNE DECYZJE

Źródło: opracowanie własne.

polska pomoc

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Wiem, rozumiem, działam – edukacja rozwojowa w polskiej szkole

Materiał pomocniczy nr 3

Materiał do powielenia i pocięcia

Porozmawiajmy o wartościach

Wartość ważna dla mnie	Wartość ważna dla mnie	Wartość ważna dla mnie
Cierpliwość	Cierpliwość	Cierpliwość
Człowiek	Człowiek	Człowiek
Dobro	Dobro	Dobro
Dostęp do informacji	Dostęp do informacji	Dostęp do informacji
Emocjonalność	Emocjonalność	Emocjonalność
Godność	Godność	Godność
Wolna gospodarka	Wolna gospodarka	Wolna gospodarka
Gościnność	Gościnność	Gościnność
Harmonia	Harmonia	Harmonia
Kultura	Kultura	Kultura
Mądrość	Mądrość	Mądrość
Miłość	Miłość	Miłość
Odpowiedzialność	Odpowiedzialność	Odpowiedzialność
Odwaga	Odwaga	Odwaga
Opiekuńczość	Opiekuńczość	Opiekuńczość
Piękno	Piękno	Piękno
Prawda	Prawda	Prawda
Przyjaźń	Przyjaźń	Przyjaźń
Radość	Radość	Radość
Równość	Równość	Równość
Solidarność	Solidarność	Solidarność

24

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (dawny CODN) przy finansowym wsparciu

Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP

www.edukacjaglobalna-codn.pl

polska pomoc

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Wiem, rozumiem, działam – edukacja rozwojowa w polskiej szkole

Sprawiedliwość	Sprawiedliwość	Sprawiedliwość
Szacunek	Szacunek	Szacunek
Szczęście	Szczęście	Szczęście
Ochrona środowiska	Ochrona środowiska	Ochrona środowiska
Tolerancja	Tolerancja	Tolerancja
Uczciwość	Uczciwość	Uczciwość
Wiara	Wiara	Wiara
Wiedza	Wiedza	Wiedza
Wierność	Wierność	Wierność
Wolność	Wolność	Wolność
Współczucie	Współczucie	Współczucie
Współpraca	Współpraca	Współpraca
Wygląd	Wygląd	Wygląd
Wytrwałość	Wytrwałość	Wytrwałość
Zdrowie	Zdrowie	Zdrowie
Życie	Życie	Życie

Źródło: opracowanie własne.

Materiał pomocniczy nr 4

Zadania z podziałem na grupy — materiał do powielenia i pocięcia

Pokój — wojna

<p>Grupa I</p> <p>Pokój to</p>	<p>Grupa III</p> <p>Wojna to</p>
<p>Grupa II</p> <p>Pokój to</p>	<p>Grupa IV</p> <p>Wojna to</p>

Źródło: opracowanie własne.

Informacje dla trenera

Wojna (wg SIPRI — Sztokholmskiego Międzynarodowego Instytutu Badań Nad Pokojem) jest to większy konflikt zbrojny, gdzie przez dłuższy czas walczą oddziały wojsk podległe dwu lub więcej rządów i minimum jednej organizacji wojskowej. Z wojną mamy do czynienia w chwili, gdy w skali roku ginie minimum 1 tys. osób, a także kiedy wojna jest formalnie wypowiedziana z punktu widzenia prawa międzynarodowego. Podczas wojny dochodzi do: zerwania umów międzynarodowych, stosunków dyplomatycznych, do określonych zachowań państw wojujących, neutralnych, osób prywatnych. Większość konfliktów toczy się bez oficjalnego wypowiedzenia wojny np. w XX w.

Pokój — wg tzw. nurtu definicji negatywnych — to brak wojny, brak zorganizowanej przemocy między państwami, brak środków militarnych. **Pokój** — wg nurtu definicji pozytywnej — to rodzaj harmonii w stosunkach międzynarodowych, pozytywne więzi między państwami; nie jest to pojęcie statyczne, ciągle potrzebne są działania na rzecz utrzymania pokoju. Pokój jest wartością opartą na wachlarzu innych wartości powiązanych ze sobą, jest oparty na pewnych prawach, regułach, zasadach międzynarodowych.

Źródło: International arms transfers, SIPRI Yearbook 2009, <http://www.sipri.org/yearbook/2009/07>

Materiał pomocniczy nr 5

Pytania do dyskusji z podziałem na grupy — materiał do powielenia i pocięcia.

Życie w pokoju

Nr pyt./Grupa	Pytanie
GRUPA I	
ŻYCIE W POKOJU Z SAMYM SOBĄ	
1/I	Co to znaczy żyć w pokoju z samym sobą?
2/I	Jakie nasze wypowiedzi lub czyny każdego dnia pokazują, że panuje w nas wewnętrzny pokój?
3/I	Czy jest jakiś związek między ciałem, umysłem i emocjami? Na czym on polega?
4/I	Jak możemy osiągać cechy, które pomogą nam żyć w zgodzie z samym sobą?
5/I	Czy można mieć dobre kontakty z innymi ludźmi, jeśli brak nam wewnętrznego spokoju?
GRUPA II	
ŻYCIE W POKOJU Z INNYMI	
1/II	Czy my — jako ludzie — mamy możliwość życia z innymi w pokoju?
2/II	Czy brak wojny oznacza, że żyjemy w pokoju z innymi narodami?
3/II	Czy możemy nauczyć się żyć na co dzień z innymi w pokoju? Jak to zrobić?
4/II	Co daje nam nadzieję na przyszłość bez wojen?
5/II	Czy można pokonać urazy powstałe wskutek wojen, aby móc żyć w pokoju?

GRUPA III	
ŻYCIE W POKOJU Z NATURĄ	
1/III	Czy społeczeństwo przywiązuje dostateczną wagę do ochrony środowiska?
2/III	Co znaczy <i>żyć z naturą w pokoju</i> ?
3/III	Kto ma obowiązek dbania o środowisko?
4/III	Ile wojen trzeba będzie stoczyć w przyszłości o zasoby naturalne (np. o wodę) w porównaniu z wojnami z innych powodów (etnicznych, kulturowych czy religijnych)?
5/III	Czy uważasz, że umiejętność pokojowego współżycia z naturą może przyczynić się do zachowania pokoju na świecie?
GRUPA IV	
ŻYCIE BEZ POKOJU	
1/IV	Jakie nasze wypowiedzi lub czyny każdego dnia pokazują, że panuje w nas wewnętrzna wojna?
2/IV	Jak poczucie permanentnego zagrożenia wpływa na nasze kontakty z innymi ludźmi?
3/IV	Jakie działania można podjąć, aby lepiej zrozumieć konflikt oraz osiągnąć wzajemny szacunek?
4/IV	Czy my — jako ludzie — mamy możliwość wpływania na zmianę sytuacji z potencjalnie niebezpiecznej w pokojową?
5/IV	Jak myślisz, jakie działania podejmowane przez ludzi, zagrażają pokojowi?

Źródło: *Kompas*, Warszawa 2005, s. 99.

Materiał pomocniczy nr 6

Katalog praw i wolności gwarantowanych przez Europejską Konwencję Praw Człowieka i protokoły dodatkowe EKPC (1950 r.)

- prawo do życia (Art. 2)
- zakaz tortur (Art. 3)
- zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej (Art. 4)
- prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (Art. 5)
- prawo do rzetelnego procesu sądowego (Art. 6)
- zakaz karania bez ustawy (Art. 7)
- poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego (Art. 8)
- wolność myśli, sumienia i wyznania (Art. 9)
- wolność słowa (Art. 10)
- wolność zrzeszania się i stowarzyszania (Art. 11)
- prawo do zawarcia związku małżeńskiego (Art. 12)
- prawo do skutecznego środka odwoławczego (Art. 13)
- zakaz dyskryminacji przy korzystaniu z praw i wolności EKPC (Art. 14)

Protokoły dodatkowe

Protokół nr 1 (1952 r.)

- ochrona własności prywatnej
- prawo do nauki
- prawo do wolnych wyborów

Protokół nr 4 (1963 r.)

- zakaz pozbawiania wolności za długi
- prawo swobodnego poruszania się
- zakaz wydalania własnych obywateli
- zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców

Protokół nr 6 (1983 r.)

- zakaz kary śmierci w czasie pokoju

Protokół nr 7 (1984 r.)

- gwarancje proceduralne przy wydalaniu cudzoziemców
- prawo do odwołania w sprawach karnych
- odszkodowanie za niesłuszne skazanie
- zakaz ponownego sądenia lub karania
- równość małżonków w sferze cywilno-prawnej

Protokół nr 12 (2000 r.)

- ogólny zakaz dyskryminacji

Protokół nr 13 (2002 r.)

- całkowity zakaz kary śmierci (także w czasie wojny)

Źródło: Biblioteka Komitetu Helsińskiego.

Materiał pomocniczy nr 7

Materiał do dyskusji z podziałem na grupy do powielenia i pocięcia.

Największe konflikty zbrojne przełomu wieków

I Największe konflikty zbrojne przełomu wieków Konflikty w Azji — Sri Lanka (dawniej Cejlon)
<ul style="list-style-type: none">– w 1948 r. uzyskuje niepodległość– preferowanie przez władzę ludności syngaleskiej budzi sprzeciw mniejszości tamilskiej (Tamilowie to 25% ludności)– pogromy ludności tamilskiej w stolicy kraju Colombo powodują uaktywnienie się ugrupowania terrorystycznego Tamilskie Tygrysy (1983 r.) i wybuch wojny domowej– 1987 r. — indyjskie siły pokojowe zostają wysłane na Sri Lankę; zaangażowanie Indii w konflikt z Tamilami prowadzi do zamordowania przez Tamilów byłego premiera Indii Rajiva Gandhiego (1991 r.)– mimo wycofania wojsk indyjskich ze Sri Lanki konflikt syngalesko-tamilski pozostaje nie rozwiązany, a Tamilskie Tygrysy ciągle organizują niezwykle krwawe zamachy– w 2002 r. rozpoczęły się kolejne rokowania pomiędzy Tamilami i Syngalezami, po tym jak Tamilskie Tygrysy zgodziły się na rozległą autonomię, rezygnując na razie z pełnej niepodległości
II Największe konflikty zbrojne przełomu wieków Konflikty w Azji — Kambodża
<ul style="list-style-type: none">– niepodległość uzyskuje w 1953 r.– w 1970 r. w wyniku wojskowego zamachu stanu rządu przejmuje prozachodnio nastawiony generał Lon Nol

- 1975 r. — kraj zostaje opanowany przez jeden z najbardziej zbrodniczych reżimów Czerwonych Khmerów na czele z Pol Potem (wymordowują oni niemal połowę ludności Kambodży)
- 1979 r. — kres reżimowi Pol Pota przynosi interwencja wietnamska, władzę obejmują prowietnamscy komuniści, a Czerwoni Khmerzy rozpoczynają wojnę partyzancką
- w latach 1991–93 kontrolę nad Kambodżą przejmuje ONZ, starając się doprowadzić do pojednania zwaśnionych stron i odbycia demokratycznych wyborów
- 1993 r. — w wyniku wyborów powstaje rząd mający dwóch premierów: komunistę Hung Sena i monarchistę księcia Ranariddha
- 1997 r. — Hung Sen wypędza swego współpremiera z kraju i sam obejmuje pełnię władzy
- 1998 r. — umiera Pol Pot, Czerwoni Khmerzy podporządkowują się Hung Senowi

III

Największe konflikty zbrojne przełomu wieków

Afganistan

- grudzień 1979 r. — wojska radzieckie wkraczają do Afganistanu, władzę obejmuje rząd Babraka Karmala
- interwencja radziecka powoduje długotrwałą wojnę partyzancką, w której mudżahedinów, walczących z wojskami okupacyjnymi, wspiera m.in. Pakistan i Stany Zjednoczone
- 15 II 1989 r. — ostatnie wojska radzieckie opuszczają Kabul; niebawem rozpoczyna się mordercza wojna pomiędzy dowódcami zwycięskich mudżahedinów
- marzec 1995 r. — zwycięska ofensywa talibów (uczniów pakistańskich szkół religijnych) daje im władzę prawie w całym Afganistanie, opór talibom stawiały jedynie wojska Ahmeda Szacha Massuda, które kontrolowały tylko niewielką część kraju
- zamach na World Trade Center (11 IX 2001) zbiegł się z zamachem na Massuda (zmarł 14 września), co pozbawiło opozycję charyzmatycznego przywódcy
- 7 X 2001 r. — wojska amerykańskie rozpoczynają bombardowanie pozycji Talibów, wkrótce wojska Sojuszu Północnego rozpoczynają ofensywę, w listopadzie zostaje zdobyty Kabul

- początek 2002 r. — talibowie tracą władzę praktycznie w całym Afganistanie
- premierem Afganistanu zostaje Hamid Karzaj
- mimo zwycięstwa nad talibami sytuacja w Afganistanie nadal jest niestabilna; NATO utrzymuje w tym kraju dość znaczący kontyngent sił zbrojnych (głównie amerykańskich)

IV

Największe konflikty zbrojne przełomu wieków Druga wojna w Zatoce Perskiej (inwazja na Irak)

- od czasu przegranej wojny o Kuwejt iracki dyktator Saddam Husajn uchyla się od wypełnienia zobowiązań pokojowych
- w 2003 r. prezydent USA George Bush zagroził, że jeżeli Irak nie zacznie natychmiast wypełniać swoich zobowiązań, to USA zaatakują to państwo
- 20 marca 2003 r. wojska brytyjskie i amerykańskie bez poparcia ONZ zaatakowały Irak i w ciągu niecałego miesiąca pokonały armię Saddama Husajna
- od początku operacja amerykańsko-brytyjska wywoływała bardzo silne protesty na całym świecie, a w szczególności we Francji i w Niemczech, z drugiej strony Amerykanie zostali zdecydowanie poparci między innymi przez Polskę (wysłała do Iraku jednostkę sił specjalnych GROM); szybkie zwycięstwo koalicji załagodziło spory, chociaż ich nie rozwiązało
- po zwycięstwie Irak został podzielony na trzy strefy okupacyjne: amerykańską, brytyjską i polską
- rok temu zdecydowano, iż po sześciu latach od rozpoczęcia inwazji, z Iraku wycofają się amerykańskie wojska
- dzień 30 czerwca 2010 r. ogłoszono świętem narodowym
- jednak sytuacja w tej części świata nadal nie jest ustabilizowana; w różnych częściach Iraku dochodzi do ataków terrorystycznych, a irackie jednostki (coraz częściej bez towarzystwa amerykańskich żołnierzy) muszą same radzić sobie ze wszystkimi problemami: handlem bronią, przemytem, zamachami

V

Największe konflikty zbrojne przełomu wieków

Konflikty w Afryce — Ruanda i Burundi

- w 1994 r. w Rwandzie w walkach na tle etnicznym pomiędzy plemionami Tutsi i Hutu zginęło około 800 tys. ludzi. Zajścia rozpoczęły się 7 kwietnia 1994 r., dzień po zestrzeleniu podchodzącego do lądowania w Kigali samolotu, na pokładzie którego znajdowali się prezydenci Rwandy i Burundi. Systematyczna masakra mężczyzn, kobiet i dzieci trwała ok. 100 dni i odbywała się na oczach społeczności międzynarodowej
- 23 grudnia 2003 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję A/RES/58/234 ustanawiającą dzień 7 kwietnia 2004 r. Międzynarodowym Dniem Pamięci Ludobójstwa w Rwandzie w 1994 r. Rezolucja zachęca wszystkie państwa członkowskie ONZ, agendy, organizacje międzynarodowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego do obchodów tego dnia. Dzień ten nie tylko upamiętnia wydarzenia w Rwandzie. Tego dnia społeczność międzynarodowa również potwierdza swoją wolę niedopuszczenia do ponownych aktów ludobójstwa
- 18 grudnia 2008 r. roku Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy skazał pułkownika armii rwandyjskiej — Théoneste Bagosora — na karę dożywotniego więzienia. Trybunał uznał 67-letniego Théoneste Bagosorę za winnego zarzucanych mu czynów, wśród których było ludobójstwo, zbrodnie przeciwko ludzkości oraz zbrodnie wojenne. Trybunał skazał również majora Aloysego Ntabakuze oraz podpułkownika Anatolego Nsengiyumva, którym postawiono te same zarzuty i również skazano na karę dożywotniego więzienia

VI

Największe konflikty zbrojne przełomu wieków

Konflikty w Afryce — Zair-Kongo

- Zair-Kongo — uzyskuje niepodległość w 1960 r.; jest byłą kolonią belgijska
- od początku powstania państwa trwają walki wewnętrzne, szczególnie zacięte o niezwykle bogatą w surowce naturalne prowincję Katanga

- zwycięstwo w wojnie domowej odnosi Mobutu Sese Seko, który przejmuje niepodzielną władzę w 1965 r.
- w latach 1996–97 dochodzi do ponownej wojny domowej; Mobutu zostaje obalony, a władzę przejmuje Laurent Desire Kabila, jednak i on wkrótce musi zmagać się z buntami zagrażającymi jego władzy, dopiero śmierć Kabili i przejęcie władzy przez jego syna uspokajają sytuację w tym państwie

VII

Największe konflikty zbrojne przełomu wieków

Konflikty w Afryce — RPA

- w czasach kolonialnych tereny obecnej RPA zasiedlają osadnicy angielscy i holenderscy, ci ostatni, zwani Burami, tworzą państwa Transwal i Orania
- początek XX w. — Wielka Brytania, prowadząc okrutną wojnę, podbija państwa burskie
- w 1910 r. powstaje Związek Południowej Afryki, który jest dominium brytyjskim i prowadzi politykę apartheidu (segregacji rasowej)
- 1961 r. — utworzenie niezależnej Republiki Południowej Afryki, państwo coraz bardziej izolowane na arenie międzynarodowej ze względu na politykę apartheidu
- wieloletnią walkę z polityką segregacji rasowej prowadzi Afrykański Kongres Narodowy (ANC) na czele z Nelsonem Mandelą
- stopniowa likwidacja apartheidu prowadzona w latach 1989–94 przez prezydenta Frederika de Klerka prowadzi do demokratyzacji kraju; pierwszym prezydentem wybranym w wolnych wyborach zostaje Nelson Mandela (1994 r.)
- 1999 r. — Mandela odchodzi na polityczną emeryturę, prezydentem zostaje Thabo Mbeki
- 2009 r. — czwarte demokratyczne wybory w RPA od czasów zniesienia apartheidu w 1994 r., które wygrał Jacob Zuma (Afrykański Kongres Narodowy)

Źródło: Onet.pl Wiem. Portal Wiedzy: www.onet.pl

Materiał pomocniczy nr 8

Materiał do dyskusji z podziałem na grupy do powielenia i pocięcia.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 2

Prawo do życia

1. Prawo każdego człowieka do życia jest chronione przez ustawę. Nikt nie może być umyślnie pozbawiony życia, wyjąwszy przypadki wykonania wyroku sądowego, skazującego za przestępstwo, za które ustawa przewiduje taką karę.
2. Pozbawienie życia nie będzie uznane za sprzeczne z tym artykułem, jeżeli nastąpi w wyniku bezwzględnie koniecznego użycia siły:
 - a) w obronie jakiegokolwiek osoby przed bezprawną przemocą;
 - b) w celu wykonania zgodnego z prawem zatrzymania lub uniemożliwienia ucieczki osobie pozbawionej wolności zgodnie z prawem,
 - c) w działaniach podjętych zgodnie z prawem w celu stłumienia zamieszek lub powstania.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 3

Zakaz tortur

Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 4

Zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej

1. Nikt nie może być trzymany w niewoli lub w poddaństwie.
2. Nikt nie może być zmuszony do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej.

3. W rozumieniu tego artykułu pojęcie „praca przymusowa lub obowiązkowa” nie obejmuje:
- żadnej pracy, jakiej wymaga się zwykle w ramach wykonywania kary pozbawienia wolności orzeczonej zgodnie z postanowieniami artykułu 5. niniejszej konwencji lub w okresie warunkowego zwolnienia;
 - żadnej służby o charakterze wojskowym bądź służby wymaganej zamiast obowiązkowej służby wojskowej w tych krajach, które uznają odmowę służby wojskowej ze względu na przekonania;
 - żadnych świadczeń wymaganych w stanach nadzwyczajnych lub klęsk zagrażających życiu lub dobru społeczeństwa;
 - żadnej pracy ani świadczeń stanowiących część zwykłych obowiązków obywatelskich.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 5

Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego

1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo:
- zgodnego z prawem pozbawienia wolności w wyniku skazania przez właściwy sąd;
 - zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania w przypadku niepodporządkowania się wydanemu zgodnie z prawem orzeczeniu sądu lub w celu zapewnienia wykonania określonego w ustawie obowiązku;
 - zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania w celu postawienia przed właściwym organem, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zagrożonego karą, lub, jeśli jest to konieczne, w celu zapobieżenia popełnieniu takiego czynu lub uniemożliwienia ucieczki po jego dokonaniu;
 - pozbawienia nieletniego wolności na podstawie zgodnego z prawem orzeczenia w celu ustanowienia nadzoru wychowawczego lub zgodnego z prawem pozbawienia nieletniego wolności w celu postawienia go przed właściwym organem;

- e) zgodnego z prawem pozbawienia wolności osoby w celu zapobieżenia szerzeniu przez nią choroby zakaźnej, osoby umyślowo chorej, alkoholika, narkomana lub włóczęgi;
 - f) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania osoby, w celu zapobieżenia jej nielegalnemu wkroczeniu na terytorium państwa, lub osoby, przeciwko której toczy się postępowanie o wydalenie lub ekstradycję.
2. Każdy, kto został zatrzymany, powinien zostać niezwłocznie i w zrozumiałym dla niego języku poinformowany o przyczynach zatrzymania i o stawianych mu zarzutach.
 3. Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. c) niniejszego artykułu powinien zostać niezwłocznie postawiony przed sędzią lub innym urzędnikiem uprawnionym przez ustawę do wykonywania władzy sądowej i ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę.
 4. Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem.
 5. Każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo do odszkodowania.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 6

Prawo do rzetelnego procesu sądowego

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia

prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości.

2. Każdego oskarżonego o popełnienie czynu zagrożonego karą uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy zgodnie z ustawą.
3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do:
 - a) niezwłocznego otrzymania szczegółowej informacji w języku dla niego zrozumiałym o istocie i przyczynie skierowanego przeciwko niemu oskarżenia;
 - b) posiadania odpowiedniego czasu i możliwości do przygotowania obrony;
 - c) bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę, a jeśli nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony — do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości;
 - d) przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz żądania obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych warunkach jak świadków oskarżenia;
 - e) korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie lub nie mówi językiem używanym w sądzie.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 7

Zakaz karania bez podstawy prawnej

1. Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu działania, który według prawa wewnętrznego lub między-narodowego nie stanowił czynu zagrożonego karą w czasie jego popełnienia. Nie będzie również wymierzona kara surowsza od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zagrożony karą został popełniony.

2. Niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody w sądzeniu i karaniu osoby winnej działania lub zaniechania, które w czasie popełnienia stanowiły czyn zagrożony karą według ogólnych zasad uznanych przez narody cywilizowane.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 8

Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego

1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.
2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 9

Wolność myśli, sumienia i wyznania

1. Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania; prawo to obejmuje wolność zmiany wyznania lub przekonań oraz wolność uzewnętrzniania indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swego wyznania lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i czynności rytualne.
2. Wolność uzewnętrzniania wyznania lub przekonań może podlegać jedynie takim ograniczeniom, które są przewidziane przez ustawę i konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku publicznego, zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 10

Wolność wyrażania opinii

1. Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Niniejszy przepis nie wyklucza prawa Państw do poddania procedurze zezwoleń przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.
2. Korzystanie z tych wolności pociągających za sobą obowiązki i odpowiedzialność może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez ustawę i niezbędne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa państwowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych lub na zagwarantowanie powagi i bezstronności władzy sądowej.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 11

Wolność zgromadzania się i stowarzyszania się

1. Każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzania się oraz do swobodnego stowarzyszania się, włącznie z prawem tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swoich interesów.
2. Wykonywanie tych praw nie może podlegać innym ograniczeniom niż te, które określa ustawa i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa państwowego lub publicznego, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwu, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób. Niniejszy przepis nie

stanowi przeszkody w nakładaniu zgodnych z prawem ograniczeń w korzystaniu z tych praw przez członków sił zbrojnych, policji lub administracji państwowej.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 12

Prawo do zawarcia małżeństwa

Mężczyźni i kobiety w wieku małżeńskim mają prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tego prawa.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 13

Prawo do skutecznego środka odwoławczego

Każdy, czyje prawa i wolności zawarte w niniejszej konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego także wówczas, gdy naruszenia dokonały osoby wykonujące swoje funkcje urzędowe.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Artykuł 14

Zakaz dyskryminacji

Korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów, jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn.

Źródło: Biblioteka Komitetu Helsińskiego.

Materiał pomocniczy nr 9

Podstawowe reguły międzynarodowego prawa humanitarnego w konfliktach zbrojnych

1. Strony w konflikcie oraz członkowie sił zbrojnych mają ograniczone prawo w doborze i stosowaniu metod oraz środków walki zbrojnej. Zabronione jest stosowanie zwłaszcza takich rodzajów broni oraz metod walki zbrojnej, które powodują zbędne cierpienia lub nadmierne straty w środowisku naturalnym.
2. Mając na uwadze ochronę ludności cywilnej i dóbr o charakterze cywilnym przed skutkami działań wojennych, strony konfliktu powinny zawsze odróżniać kombatantów od ludności cywilnej. Zarówno ludność cywilna, jak też poszczególne osoby cywilne nie powinny być przedmiotem ataków wojskowych; ataki mogą być skierowane wyłącznie na cele wojskowe.
3. Zabronione jest zabijanie lub ranienie przeciwnika poddającego się lub wyłączonego z walki.
4. Osoby wyłączone z walki oraz osoby, które nie uczestniczą bezpośrednio w działaniach zbrojnych, mają prawo do poszanowania ich oraz niezależności fizycznej i moralnej. W każdych okolicznościach powinny być chronione i traktowane po ludzku.
5. Pojmani kombatanci (uczestnicy walki zbrojnej) oraz osoby cywilne, które są we władzy strony przeciwnej, mają prawo do poszanowania ich życia, godności, praw osobistych i przekonań. Należy ich chronić przed wszelkimi aktami gwałtu i represjami. Mają oni także prawo do wymiany korespondencji ze swoimi rodzinami oraz mogą korzystać z wszelkiej pomocy z zewnątrz.
6. Ranni i chorzy powinni być zabierani z pola walki i leczeni. Należną im ochronę i poszanowanie powinna zapewnić im ta strona konfliktu, w której władzy się znajdują. Ochroną objęci są także: personel medyczny i duchowni, zakłady lecznicze, środki transportu medycznego oraz sprzęt i materiały przeznaczone do użytku medycznego. Znakiem tej ochrony są emblematy Czerwonego Krzyża lub Czerwonego Półksiężyca na białym tle, które także podlega ochronie.

Wiem, rozumiem, działam – edukacja rozwojowa w polskiej szkole

7. Każdej osobie przysługują podstawowe gwarancje sądowe. Nikt nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za czyn nie zabroniony. Niedozwolone są tortury fizyczne lub psychiczne, kary cielesne oraz traktowanie w sposób okrutny lub poniżający.

Źródło: Biblioteka Komitetu Helsińskiego

Material pomocniczy nr 10

Wybrane międzynarodowe organizacje humanitarne

Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, MKCK — prywatna organizacja humanitarna z siedzibą w Genewie, której głównym celem działania jest pomoc poszkodowanym w wyniku konfliktów zbrojnych. MKCK jest trzykrotnym laureatem Pokojowej Nagrody Nobla.

Organizacja Narodów Zjednoczonych stawia sobie za cel zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, rozwój współpracy między narodami oraz popieranie przestrzegania praw człowieka.

Amnesty International jest ogólnosiwiatowym ruchem ludzi działających na rzecz praw człowieka. Podstawową formą działalności AI jest prowadzenie kampanii, badanie, dokumentowanie i publikowanie raportów o przypadkach naruszeń praw człowieka i podejmowanie praktycznych i skutecznych kroków w celu powstrzymania tych naruszeń. W 1977 r. AI otrzymała Pokojową Nagrodę Nobla.

Międzynarodowa Komisja Prawników jest pozarządową organizacją, mającą siedzibę w Genewie. Komisja została założona w 1952 r. Skupia ona sześćdziesięciu wybitnych prawników, pochodzących z kilkudziesięciu państw świata. Międzynarodowa Komisja Prawników jest konsultantem UNESCO, Rady Europy oraz ONZ.

Komitet Helsiński USA to pozarządowa organizacja powstała w 1979 r. Głównym celem Komitetu było wspieranie helsińskich inicjatyw w państwach Europy Wschodniej, a także śledzenie zdarzeń w tych krajach. Współcześnie Komitet wciąż jest zainteresowany tym regionem, w byłej Jugosławii ma jedną ze swoich misji.

Międzynarodowa Helsińska Federacja Praw Człowieka — organizacja utworzona w 1982 r. w Wiedniu, zrzesza obecnie krajowe Komitety Helsińskie z ponad 20 państw. Celem IHF jest kontrolowanie przestrzegania przez państwa Aktu Końcowego KBWE oraz wszystkich innych aktów KBWE/OBWE w zakresie praw człowieka; ma status obserwatora i konsultanta przy Radzie Społeczno-Gospodarczej ONZ (ECOSOC).

Grupa na rzecz Praw Mniejszości jest to organizacja pozarządowa, została założona w Londynie w 1969 r. Grupa ta zajmuje się szczegółowo ochroną praw mniejszości, a zwłaszcza mniejszości etnicznych i narodowych. W skład Grupy na rzecz Praw Mniejszości wchodzi podgrupy działające w Ameryce Północnej, Australii i Europie. Do początku 1991 r. Grupa opracowała ok. stu raportów dotyczących ochrony praw mniejszości.

Międzynarodowe Centrum Prawne Ochrony Praw Człowieka powstało w 1982 r. w Londynie — oddzielna grupa pozarządowych organizacji, które zajmują się zagadnieniami dotyczącymi ochrony praw człowieka, służy pomocą pozostałym organizacjom zajmującym się problematyką praw człowieka.

Polskie organizacje pozarządowe zajmujące się działalnością charytatywną

Polski Czerwony Krzyż (członek Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy) — niesie pomoc wszystkim potrzebującym, pozyskuje honorowych dawców krwi, prowadzi Krajowe Biuro Informacji i Poszukiwań, zapobiega chorobom zakaźnym i cywilizacyjnym, bierze udział w międzynarodowych akcjach pomocy humanitarnej.

Caritas Polska (organizacja charytatywna Kościoła Rzymskokatolickiego) — organizuje i koordynuje działania pomocowe i informacyjne za granicą i w Polsce.

Polska Akcja Humanitarna — niesie pomoc ofiarom wojen i kataklizmów za granicą i w Polsce oraz uchodźcom, wspiera szkoły i ośrodki zdrowia w rejonach dotkniętych ubóstwem, prowadzi akcje edukacyjne.

Wiem, rozumiem, działam – edukacja rozwojowa w polskiej szkole

Fundacja SOS — obejmuje opieką osoby zagrożone ubóstwem i społeczną marginalizacją, inicjuje i stymuluje akcje społeczne.

Fundacja Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy — fundacja charytatywna, której podstawowym celem zgodnie ze statutem jest: „działalność w zakresie ochrony zdrowia polegająca na ratowaniu życia chorych osób, w szczególności dzieci, i działanie na rzecz poprawy stanu ich zdrowia, jak również na działaniu na rzecz promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej”.

Źródło: Helsińska Fundacja Praw Człowieka: <http://www.hfhrpol.waw.pl>;

Polska. Oficjalny Portal Promocyjny Rzeczypospolitej Polskiej: <http://www.poland.gov.pl>